

Szent-Ivány Kinga

Spicc-cipő: emlékek, vér és verejték

Bodor Johanna táncművész, koreográfus 1983-ban induló történetének helyszíne Bukarest. A szerző 1984-ben szerzett balettművész diplomát az ottani Állami Balett Intézetben. Ő az évfolyam egyik legtehetségesebb növendéke. A vizsgakoncert után a Bukaresti Állami Operaház szerződést kínált számára. Az ajánlatot, mindenki meglepetésére, elutasította, mert akkor már egy éve házassági kérelmet nyújtott be a román államhoz. A házasság volt az eszköz, hogy Magyarországra települhessen, a szüleihez, akik már ott éltek. Egy évig a Bukaresti Operettszínházban vállalt munkát, végül 1985 októberében áttelepülhetett Magyarországra. Azóta sikeres táncművész, koreográfus.

Románia diktátora, Nicolae Ceausescu 1965-ben lett a kommunista párt főtitkára. 1967-ben az Államtanács elnökévé (államfővé) is megválasztották, majd 1974-ben felvette a köztársasági elnöki címet. Az 1989-es karácsonyi forradalomig feleségével, egyben tényleges helyettesével, Elenával vaskézrel kormányozta országát. Velük rögtön a könyv elején találkozunk. „...Ceausescu a felvonuláson megfogta a tüllszoknyámat. Miközben én balett pózba dermedve álltam a park szökőkútjának peremén, Ceausescu mosolyogva közelített hozzám. A biztonsági emberek egy részét láttam a szemem sarkából, nem voltak nyugodtak...” (5. o.)

Bodor Johanna memoárja időrendben halad. A könyvben fényképek nincsenek, a történet átéléséhez az olvasónak saját képzelőerejére kell hagyatkoznia. Őszinte, homályos részletektől mentes könyv. A szereplők valamennyien a teljes nevükkel szerepelnek.

A negyvenöt számozott, cím nélküli fejezet mint valami költemény tagolja a mondanivalót. Különböző hosszúságúak, van, amelyik csupán egy oldal. Bodor Johanna értelmiségi családban nőtt fel (apja Bodor Pál, a neves újságíró), ahol esténként a barátokkal világmegváltás folyt, vodka, török kávé és zsíros kenyér társaságában. Mindez virágnyelven, jelbeszéddel, suttogva, buta mondatok mögé kódokat rejtve, a lehallgató készülékeket kijátszva. A diplomata-feleségként Bukarestben élő Handel Edit, a Pécsi Balett egykori szólistája is a baráti társasághoz tartozott. Johanna az ő hatására felvételizett álmai megvalósításához a balettintézetbe. Ezek az álmok mentették meg a külvilág borzalmaitól. 1982 őszén szülei úgy döntöttek, hogy nem akarnak többet Romániában élni. Ekkor testvére már két éve Magyarországon élt. Bodor Johannának névházasságot kellett kötnie egy magyar állampolgárral és akkor, a család egyesítés ürügyén a szülők is esélyt kaphattak ahhoz, hogy elhagyhassák az országot. Ez volt a terv.

Ezzel elindult egy bonyolult, szövevényes és félelmetes játszma. Az iskolapadba ugyanúgy ült be másnap, mintha mi sem történt volna. Titokban kellett tartani a tervet. Meg kellett találni azt a magyarországi férfit, aki hajlandó volt arra, hogy a veszélyes játszma részese legyen. Ehhez édesapjával együtt Magyarországra utaztak. Bemutatták nekik

Istvánt, a leendő férjet, a 15 évvel idősebb művelt úriembert. A közös élményeket pontosan rögzíteni kellett a későbbi kihallgatások miatt. A következő három évben István pénzt, időt és energiát áldozott arra, hogy eljussanak a román hatóságok felé, hogy szerelmeseik. A magyarországi látogatás után, Johanna egyedül tért vissza Romániába. Apja, a terv szerint, komoly egészségügyi problémák miatt nem utazhatott haza a kötelező időpontban. Vízumát, havonta hosszabbították meg a magyarországi román követségen, segítséget kapva a magyarországi politikai és szellemi elitől. Letitia, édesanyja barátnője korábban a titkosszolgálatnál dolgozott. Ő segítette a családnak a lehallgató készülékekkel teli lakásban és az őket állandóan követő személyek által nyújtott világban a diktatúrának megfelelően létezni. Anyja hét havi várakozás után megkapta a látogatási vízumát Magyarországra. Johanna a román hatóságok markában maradt.

Bodor Johanna a terv sikeressége érdekében nem hibázhatott. El kellett kerülnie a lehetséges támadásokat, be kellett tartania a szabályokat. Folyamatos dresszúra alatt volt az intézetben, így ez számára nem volt nehéz. Tökéletesen játszotta szerepét. A sikeres vizsgakoncert után megkapta az első kihallgatásának helyszínét és időpontját, amelyet még továbbiak követtek. Végül megszabott méretű konténerbe pakolhatta az elvitelre szánt holmit.

Bodor Johanna memoárja, önmagáról és az átélt társadalmi eseményekről, emberi kapcsolatairól szól. A hozzájuk fűződő cselekedeteiről ír, és az ezekhez kapcsolódó saját álláspontjáról. Vállalja szubjektív szemléletét, ezért különleges értékkel bír.

A könyv számomra különösen felkavaró. Marosvásárhelyen születtem, majd a táncdal a kolozsvári Balett Intézet növendékeként ismerkedtem meg, így minden egyes betűt a magaménak érzem. Egyszerre nevetek és sírok az őszinte emlékezést olvasva. Bodor Johanna ír a sorsfordító esztendőkről, a felnőtté válásról, a tánc és a balett beavató rítusairól, a test függéséről és szabadságáról és a kegyetlen diktatúra mindennapjairól. Ajánlom ezt a könyvet mindazoknak, akik úgy, mint én, hazájának elhagyásával, konténerbe pakolással, kihallgatásokkal, lehallgató készülékek megtalálásával, éhezéssel, rettegéssel, fázással, magyar kisebbségként élték le életüknek egyik szeletét – és azoknak is, aki nem.

(Bodor Johanna: Nem baj, majd megértem. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 2014. ISBN 978-963-14-3170-4)